

Poráčsky banický chodník

Kraj:	Košický
Okres:	Spišská Nová Ves
Geomorfologická jednotka:	Volovské vrchy
Geologická jednotka:	gemerské pásmo
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Poráč, obecný úrad a pešo na východ po červenej turistickej značke asi 2 km do začiatku Poráčskej doliny
Východisko:	Poráč, rekreačné stredisko v Poráčskej doline, štôlna Pavol (Banské múzeum v Poráči)
Trasa:	Poráč: rekreačné stredisko v Poráčskej doline - štôlna Pavol - odbočka k štôlni Peter - štôlna István - Stredná Jozef štôlna - Jama Poráč - Šachta Všetichsvätých - rekreačné stredisko v Poráčskej doline
Dĺžka, prevýšenie:	1. okruh (červený) - 4,5 km, prevýšenie 190 m 2. okruh (žltý) - 5,8 km, prevýšenie 190 m 3. okruh (modrý) - 8,3 km, prevýšenie 190 m
Čas prechodu:	jednotlivé okruhy 2 - 3 h
Počet zastávok:	7

Náročnosť:	nenáročné až stredne náročné trasy
------------	------------------------------------

Zameranie chodníka: banícke, geovedné, historické

Typ chodníka: samoobslužný, okružný (tri čiastočne sa prelínajúce okruhy), obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasy sú čiastočne súbežné s červenou a modrou turistickou značkou.

Rok otvorenia: 2016; ?2021 pridanie zastávky/-ok

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave (2021).

Textový sprievodca: brožúrka Poráčsky banícky chodník (autori František Pramuka a Ján Ďurša, vyd. Obec Poráč a Tovarišstvo Poráčskeho baníctva, ?2016, 24 strán) > .PDF; voľne sú dostupné (ako .PDF) zo stránky Tovarišstva Poráčskeho baníctva, o. z., > obrázky informačných panelov a ortofotomapa

Kontakt: Tovarišstvo Poráčskeho baníctva, o. z., Poráč 447, 053 23 Poráč; recepcia Poráč Parku tel. 0905 794 705; Obecný úrad Poráč, Poráč 61, 053 23 Poráč, tel. 053 / 4297 185

Poznámky: (1) Náučný chodník tvoria tri okruhy s čiastočne spoločnými úsekmi. (2) V Banskom múzeu v Poráčskej doline vo východisku trás chodníka ako aj na náučnom chodníku po dohode možný odborný doprovod - kontakt Ing. František Pramuka, predseda Tovarišstva Poráčskeho baníctva, o. z., tel. 0905 408 653.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie. Odporúčame spojiť s návštevou Banského múzea v Poráčskej doline vo východisku trás náučného chodníka.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Poráč. Obec juhovýchodne od Spišskej Novej Vsi vo Volovských vrchoch, najvyššie položená obec okresu Spišská Nová Ves (778 m n. m.) v širšej oblasti sedla medzi dolinami Rudňanskou a Poráčskou. Prvá písomná zmienka je z roku 1277. V stredoveku sa nazývala Vereshégy či Rotenberg podľa charakteristického zafarbenia vápencovo-dolomitických skál v okolí. Pôvodné valašské a slovensko-nemecké banícke obyvateľstvo dosídlili po jeho úbytku po stavovských povstaniach a morových epidémiách v 17. storočí Rusíni. V rámci rozsiahleho rudnianskeho banského revíru sa tu v stredoveku ťažila meď, ale i zlato a ortuť, v 20. storočí železná ruda a baryt. Obec na svojej stránke (2024) i brožúrka k náučnému chodníku uvádzajú, že dnes - ako posledná činná hlbinná baňa na Spiši - pokračuje iba ťažba barytu v lokalite Baniská na pripovrchovej žile Droždiak, najväčšej (s mocnosťou až 40 m) a najdôležitejšej žile v oblasti Poráča. Na južnom okraji obce stojí farský barokovo-klasicistický jednolodový gréckokatolícky chrám sv. Demetera veľkomučeníka, národná kultúrna pamiatka, z roku 1776, upravený v roku 1905. V obci sa zachovalo viacero ľudových dreveníc z prelomu 19./20. storočia. Každoročne sa tu v septembri koná rusínsky folklórny festival „Šachtare volajú“. Obec je východiskom a križovatkou turistických a cykloturistických trás.

Banské múzeum v Poráčskej doline. Nevelké múzeum na začiatku Poráčskej doliny pri rekreačnom stredisku východne od Poráča, otvorené v septembri 2018, prezentujúce banícku históriu územia. Spolu s nadväzujúcim náučným baníckym chodníkom približuje zachované technické pamiatky spojené s ťažbou nerastných surovín, najmä medi a železnej rudy. Neďaleko vstup do štólne Pavol. O vstup do múzea treba žiadať v recepcii rekreačného zariadenia Poráč Park (kontakt vyššie).

Zahrajme sa na baníkov. Detský park v rekreačnom stredisku v Poráčskej doline s funkčnými modelmi banských strojov v prírode – projekt Obecného úradu v Poráči. Stroje uvádzajú do pohybu tokom vody v drevenom koryte detskí návštevníci sediaci na lavičke nad parkom. Roztočia tak napr. vodný mlyn, ktorý „oživí“ baníka, verné imitácie banských vozíkov sa po naplnení vodou do určitej výšky preklopia podobne, ako sa z vozíkov vyklápala vyťažaná ruda. V blízkosti detského parku banské múzeum a vstup do štólne Pavol.

Vysoký vrch (874 m n. m.). Odlesnený vrch nad obcou Poráč v rámci planiny Galmus na severe Volovských vrchov. Výhľad z neho je považovaný za jeden z najkrajších na Slovensku – vidno vraj z neho tretinu Slovenska, o. i. Tatry Belianske, Vysoké i Západné, Kráľovu hoľu v Nízkych Tatrách, Slovenský raj, Spišský hrad. Na vrchole orientáciu uľahčuje výhľadová ružica a úkryt poskytuje altánok.

Galmus. Časť Hnileckých vrchov, podcelku na severe Volovských vrchov, južne od línie Markušovce – Krompachy. Je to vápencovo-dolomitická polokrasová lesno-lúčna plošina, rozdelená Poráčskou dolinou na dve časti. Severná je rozčlenená dolinami (Zlatník, Kamenný potok, Biela voda...), južne od Poráčskeho potoka planina vrcholí skalným masívom Skala (aj Slovinská skala, 1 041 m n. m.). Oblasť je turisticky atraktívna s mnohými výhľadovými miestami (Vysoký vrch, Biela skala...), 9 km dlhou krasovou **Poráčskou dolinou**, vodopádmi (Šikľavá skala...), rekreačnými strediskami a turistickými trasami.

Prírodná pamiatka Šarkanova diera a národná prírodná rezervácia Červené skaly – chránené územia > Náučný chodník Šarkanova diera

Volovské vrchy. Rozľahlé, až 70 km dlhé a vyše 30 km široké pohorie východo-západného smeru na juhu východného Slovenska zhruba medzi Dobšinou, Rožňavou, Medzevom, Košicami, Margecanmi, Krompachmi, Spišskou Novou Vsou a Dedinkami. Susedí na juhu s Revúckou vrchovinou, Rožňavskou kotlinou, Slovenským krasom a Košickou kotlinou, na severe s Čiernou horou, Hornádskou kotlinou a Slovenským rajom (podcelkom Spišsko-gemerského krasu) a na západe krátko so Stolickými vrchmi. Má komplikovanú vrásovo-zlomovú štruktúru i geologickú stavbu, v ktorej prevládajú paleozoické slabopremenené horniny (fylity, paleovulkanity) s výskytom železných a polymetalických rúd, sadrovca, magnezitu. Pri severnom a východnom okraji sa vyskytujú mezozoické vápence a dolomity (Galmus a oblasť okolo Folkmarskej skaly a Červenej skaly). Pomerne na veľkej ploche presahuje nadmorská výška 1 000 m, najvyšším je vrch Skalisko (1 293 m n. m.) v masíve Volovca v juhozápadnej časti pohoria severne nad Čučmou. Prevláda hornatinový, hladko modelovaný reliéf, len okolo Hnilca a Belej sa vytvorili širšie doliny až brázdy s miernejšie rezaným (podvrchovinným) reliéfom (Hnilecké podolie, Hámorská brázda). Zhruba rovnobežne so severnou hranicou pohoria naprieč – medzi Dedinkami a Margecanmi – preteká Hnilec hlbokou členitou dolinou, pozdĺž severnej hranice pohoria tečie Hornád, vo vnútri pohoria pramení napr. Bodva. Prevažne zalesnené pohorie s nevelkými pôvodne baníckymi sídlami križuje viacero cestných komunikácií vysoko ležiacimi sedlami (Dobšinský kopec, Grajnár, Súľová, Úhornianske sedlo, Štóske sedlo) a prechádza ním (dolinou Hnilca) železničná trať Červená Skala – Margecany.

Názvy informačných panelov

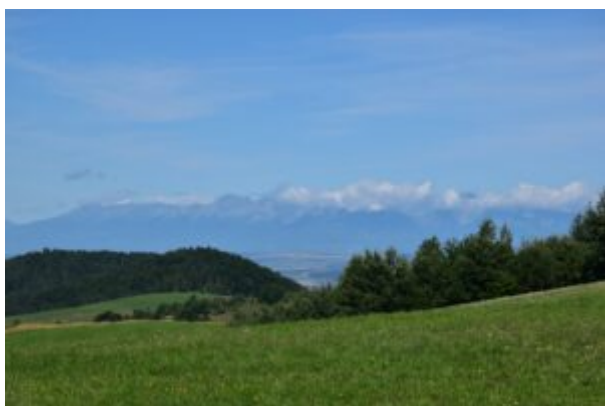
1. Štôľňa Pavol
2. Štôľňa Peter
3. Východná časť žily Droždiak
4. Štôľňa Všetechsvätých
5. Východ ložiska na povrch
6. Šachta (jama) Poráč
7. Stredná Jozef štôľňa
8. Štôľňa Ištván

Panely 5 a 6 stoja spoločne na jednej zastávke neďaleko šachty Poráč.

Banské polia v okolí Poráča

1 - Strán, 2 - Zlatník, 3 - Samuel, 4 - Ferdinand, 5 - Agnár, 6 - Geneveľa, 7 - Karol, 8 - Pavol, 9 - Peter a Pavol,
10 - Ján Nepomucký, Laura-Mária, 11 - Gušťač, Fidičich nová, Andrea, 12 - Ferdinand I, 13 - Zuzana

